

כמידתו "כאשר תשיג ידו" ולהביא פר אחד בלבד, מאשר להביא שנים בלא הנסכים הראויים להם.

מה-ב וכמו כן, ואם היו להם דמים עבור אילים מרובין כנדרש, ולא היה להן דמים עבור נסכיהם כ"איפתן", שהיא המידה הראויה להם, יביאו איל אחד ואיפתו, ולא יקרבו האילים כולם בלא איפות הראויות לנסכיהם.

מתניתין:

בפרשת אמור נכתבו שתי מערכות של קרבנות הקשורות להבאת שתי הלחם בעצרת.

א. כבשים, פר, ואילים לעולה, ושעיר הטאת.

ב. שני כבשי שלמים, שעמם מניפים את שתי הלחם, ושחיטת הכבשים מקדשת את שתי הלחם, ומתירה אותן באכילה.

הקרבנות הבאים עם שתי הלחם [האמורים בפרשת אמור], והם: הפר, והאילים, והכבשים, הבאים לעולה, והשעיר הקרב לחטאת – אין מעכבין את הלחם, והוא

קרב גם בלעדם.

ולא הלחם מעכבן, והרי הם קרבים גם ללא לחם.

כל זאת ביחס לעולות ולחטאת. אבל ביחס לשני הכבשים שהם שלמי ציבור והם מונפים ביחד עם הלחם, ואף מקדשין אותו, ומתירים אותו לאכילה בשחיטתן, נחלקו התנאים האם מעכבים הכבשים את שתי הלחם, או האם מעכבים שתי הלחם את הכבשים.

הלחם מעכב את הכבשים, ובלא לחם אין כבשי השלמים קרבים. ואין הכבשים מעכבין את הלחם ובהעדר כבשים בא הלחם בלעדיהם, דברי רבי עקיבא.

אמר רבי שמעון בן ננס: לא כן, אלא הכבשים הם אלו שמעכבין את הלחם, שאין הלחם קרב בלא כבשים. והלחם אינו מעכב את הכבשים, אלא הם קרבים גם בלא לחם. וההוכחה לכך: שכן מצינו, כשהיו ישראל במדבר מ' שנה ולא ניתן היה להביא לחם, לפי שאינו בא אלא מתבואת ארץ ישראל, ובכל זאת קרבו הכבשים בלא לחם. ומכאן ראה, שאף כאן, כאשר אין לחם, יקרבו כבשים בלא לחם.⁽¹⁾

ומבואר בזה שצריך דוקא מהארץ, ולכך במדבר לא היה להם לחם מהארץ ולא הקריבו.

והתוספות הביאו פירוש רש"י שהטעם הוא שלא היה להם לחם אלא מן ולכך לא היה שייך להביא קרבן שתי הלחם. וכן כתב הרמב"ם בפרוש המשניות. והתוספות הקשו על זה, שהרי מבואר במסכת יומא שהגויים היו מביאים להם לחם, ואם כן היה להם לחם. ועוד, שהרי היה להם לחם הפנים במדבר, וכן היה להם

ימים, ואפשר, כיון שלאחר כמה ימים אין שירה כמו שמבואר בגמרא בערכין, לכך אין זה נקרא שיש לו אפשרות להביא לאחר כמה ימים שאז הרי יפסיד דין שירה.

1. במה שמבואר במשנתנו שלדעת בן ננס לא קרב לחם במדבר, כתב רש"י, שהטעם הוא משום

שכתוב בדין שתי הלחם ממושבותיכם תביאו,

הבאים עם הלחם, הכתובים בפרשת אמור בספר ויקרא, לא קרבו בטרם בואם לארץ, אין הוכחה על הקרבתם אפילו בלא שתי הלחם, כי במדבר לא קרבו לא לחם ולא כבשים, ומשבאו לארץ קרבו אלו ואלו.

ומפני מה אני אומר בדעתו של בן ננס שיקרבו כבשים בלא לחם, אף שאני חולק על הוכחתו?

מפני שהכבשים מתירין את עצמן, ואף את שתי הלחם, לאכילה, שאין היתר האכילה של שני הכבשים תלוי בעשיית "מתיר"

אמר רבי שמעון: הלכה כדברי בן ננס, שרק הכבשים הם המעכבים את הלחם⁽²⁾. אבל אין הטעם וההוכחה לדין זה כדבריו של בן ננס, משום שהוא אומר שבמדבר קרבו כבשי שלמים, ולא היא!

שכל האמור בחומש הפקודים, קרבנות מוספי עצרת שנאמרו בחומש במדבר בפרשת פנחס, קרבו במדבר. וכל האמור בתורת כהנים שהוא ספר ויקרא וכגון אלו ז' כבשים ופר ואלים לעולה, וכבשי השלמים, הבאים עם שתי הלחם — לא קרב במדבר. ואם כן, שגם כבשי השלמים

2. התוספות הקשו, מה צריך לומר ר"ש שהלכה כבן ננס, והרי אין בזה הלכה למעשה שהרי חרב בית המקדש, וכמו שמקשה הגמרא בזבחים על דין מסוים הנוגע לפיגול שמבואר דהלכה כמוהו, וכי הלכתא למשיחא, ואם כן, אף במשנתנו קשה, וכי הלכתא למשיחא.

ובשפת אמת כתב ליישב, שבמחלוקת זו יש בה הלכה הנוגעת אף לזמן החורבן, שאם נאמר שהכבשים עיקר והלחם אינו מעכב הכבשים, היה צריך להזכיר בתפלת מוסף אף את הכבשים האלו של כבשי עצרת. אולם אם הלחם עיקר, ורק הכבשים באים בשביל הלחם, אין צריך להזכיר הכבשים, כיון שאינם עיקר הקרבן. ולכך באמת אנו לא מזכירים הכבשים, כיון שאנו פוסקים שהלחם עיקר. אולם לפי שמעון שבא לפסוק כבן ננס שכבשים עיקר, לפיו צריך להזכירם במוסף של עצרת, ואם כן, אין זה רק הלכה לימות המשיח.

אולם דחה השפת אמת את תירוצו, משום שהרי היה צריך להזכיר הפרים והאילים והכבשים שאינם מוספין ובאים בשביל הלחם ואינם טפלים ללחם. וצריך לומר, כי מה שלא מזכירים אותם הוא משום שלא קרבו במדבר, כי

מנחת העומר, ואם כן היה להם לחם.

והקרבן אורה הקשה, איך שייך לומר שהיה מנחת העומר במדבר, הרי מנחת העומר בא להתיר איסור חדש וקודם שנכנסו לארץ לא היה איסור חדש, ואם כן אין מנחת העומר? ובשפת אמת הקשה, הרי בדין קרבן העומר הדין הוא שרק קציר ישראל כשר אבל קציר של עכו"ם פסול ואם כן איך היה שייך להביא מנחת העומר, וכתב שצריך לומר שהם זרעו במדבר ואם כן זה היה קציר שלהם.

והתוספות תירצו, כיון ששתי הלחם הם נקראים ביכורים, לכך היה שייך להביא שני הלחם רק בארץ, כמו שביכורים הדין הוא שמביאים אותם רק בארץ. עוד תירצו התוספות, כמו שכתב רש"י, כיון שכתוב ממושבותיכם, צריך שיהא דוקא מארץ ישראל.

ובקרבן אורה כתב ליישב, כיון שלא היה איסור חדש כלל קודם שנכנסו לארץ, לא יתכן כלל קרבן שתי הלחם, לפי שקרבן שתי הלחם בא להתיר חדש במקדש, וכל שאין איסור חדש, לא שייך הקרבן הזה, ולכך לא קרבו שתי הלחם במדבר.

מלמד שלא נתחייבו בשני הכבשים קודם שנתחייבו בלחם, דברי רבי טרפון.⁽⁴⁾

רבי עקיבא אומר: יכול כבשים האמורים כאן, בחומש ויקרא בפרשת אמור, הן הן אותן כבשים האמורים בפרשת פנחס בחומש הפקודים, ואין כאן שתי מערכות נפרדות של קרבנות?

אמרת, כשאתה מגיע אצל פרים ואילים אתה רואה כי אינן הן. שבפרשת אמור כתוב פר אחד ושני אילים, ובפרשת פנחס כתוב שני פרים ואיל אחד. אלא, למדת כי הללו שבחומש הפקודים באין בגלל עצמן לקרבן מוסף, והללו שבחומש ויקרא באין בגלל הלחם.

נמצא, מה שאמור בחומש הפקודים קרב כמדבר שאין לו קשר ללחם, ומה שאמור בתורת כהנים, שהוא בא בגלל הלחם, לא קרב כמדבר, כיון שעדיין לא נתחייבו על הבאת הלחם.

ומקשינן: ודילמא רק פרים ואילים, שיש בהם שינוי בין הפרשיות, לא אינהו נינהו.

הא כבשים, שבשתי הפרשיות כתוב בהן שבעה, אינהו נינהו, שהכבשים הנזכרים

כלשהו בשתי הלחם, ולכך, יכולים להביא את הכבשים אף בשעה שאין מביאין את שתי הלחם.

ולא הלחם בא בלא כבשים, לפי שאין לו מי יתירנו, שאין שתי הלחם מותרות באכילה עד שיקרבו הכבשים.⁽³⁾

גמרא:

תנו רבנן: כתוב "והקרבתם על הלחם שבעת כבשים תמימים בני שנה ופר בן בקר אחד ואילים שנים. ועשיתם שעיר עיזים אחד לחטאת ושני כבשים בני שנה לזבח שלמים".

ודרשינן לפסוק זה: "והקרבתם על הלחם" — חובה על הלחם. דמשמע מכאן שאין שני כבשי עצרת קריבין בלא לחם, ואין שתי הלחם קריבין בלי שני הכבשים.

ובסוף הפסוק כתוב: "שבעת כבשים תמימים" — אף על פי שאין לחם! שהרי פשוט שאין שבעת הכבשים, שהם עולה, הכתובים בפסוק זה, מעכבים את הלחם.

אם כן, מה תלמוד לומר בתחלת הפסוק "על הלחם"?

קרבנות המוספין, אבל קרבנות אלו של כבשי עצרת אין עליהם כלל שם מוסף, אלא שזה קרבן שבא לחובת היום, ובקרבן כזה שבא רק לחובת היום אין בזה דין הזכרה בתפלת מוסף.

3. וכן הגירסא בכל ספרי המשניות.

4. לפי ביאור הר"ש משאנץ בתורת כהנים.

רק מה שקרב כמדבר מזכירים במוספין. ואם כן שוב אי אפשר לומר שאף במחלוקת זו יש הלכה למעשה לגבי תפלת מוסף, שהרי נתבאר שכל קרבן שלא קרב כמדבר לא מוזכר בתפילה, ואם כן, אף אם כבשים עיקר, לא צריך להזכירם.

ובעיקר קושית השפת אמת למה לא מזכירים הכבשים והפרים ואילים וכבשי עצרת, יש לומר בזה, שכל מה שיש דין להזכיר במוספין הוא

בפרשת אמור הם אותם שבפרשת פנחס, ואין קרבים ארבעה עשר כבשים אלא רק שבעה?

ומשנינן: **מדהני הפרים והאילים אישתנו**, **הני נמי הכבשים** האמורים בשתי הפרשיות אינם אותם כבשים, אלא **דאחריני** הם, משום ששתי פרשיות חלוקות הן.

ופרכינן: **ופרים ואילים**, ששינה הכתוב במספרם בשתי הפרשיות, **ממאי דאישתנו?** **דילמא הכי קאמר רחמנא**, שהדבר תלוי ברצונו, **אי בעי להקריב פר ושני אילים**, **ליקרב. אי בעי להקריב שני פרים ואיל אחד**, **ליקרב?**

ומשנינן: **מודאישתני סדרן**, שבפרשת אמור נאמרו בסדר זה: כבשים, פר, אילים. ואילו בפרשת פנחס סדרם: פרים, איל, כבשים. **שמע מינה** משינוי הסדר, **כי אחריני נינהו**, ויש כאן שני סוגי קרבנות נפרדים: קרבנות בגלל הלחם, וקרבנות מוסף לחובת היום.

שנינו במשנתנו: **הלחם מעכב את הכבשים**, **ואין הכבשים מעכבין את הלחם**, דברי רבי **עקיבא**⁽⁵⁾.

והוינן בה: **מאי טעמא דרבי עקיבא?**

ומפרשינן: ממה שנאמר בפרשת אמור "והניף הכהן אותם על לחם הביכורים תנופה לפני ה' על שני כבשים קודש יהיו לה' לכהן", ולשון "יהיו" מתפרש לעיכוב, אלא שעדיין אין מבואר אם נאמר "יהיו" על הכבשים או על הלחם, ולמד רבי עקיבא מגזרה שוה: **גמר "יהיו"** האמור בפסוק זה **מ"תהיינה"** האמור לעיל על החלות או שתי הלחם "סלת תהיינה". **מה להלן** נאמר "תהיינה" **בלחם אף כאן** נאמר "יהיו" **בלחם**.

ומבארין טעמו של בן ננס: **ובן ננס**, החולק וסובר כי דוקא הכבשים הם המעכבים את הלחם ולא הלחם מעכב את הכבשים, **גמר** בגזרה שוה אחרת, **"יהי יהיו"**. **מה להלן כבשים**, שנאמר בשבעת הכבשים "יהיו עולה לה' **אף כאן** שנאמר "קודש יהיו לה' לכהן", משמעות "יהיו" לעיכובא מתייחסת **לכבשים**, ולא לשתי הלחם.

ומקשינן: **ובן ננס נמי**, שלמד "יהיו" מכבשי העולה על כבשי השלמים, **נילף מ"תהיינה"** האמור בלחם, ללחם הדומה לו, **מה להלן לחם אף כאן לחם**, ולא ילמד מכבשי העולה לכבשי השלמים, שהם קרבנות חלוקים.

ומשנינן: **דנין "יהיו" מ"יהיו"** שדומין בלשון, **ואין דנין "יהיו" מ"תהיינה"** שהלשון חלוק, על אף שהענין יותר דומה.

5. המנחת חינוך [מצוה שז] נסתפק בדין זה שלרבי עקיבא אי אפשר להביא כבשים בלא לחם, מה יהיה הדין אם הביאו לחם שהרי לפי רבי עקיבא אפשר להביא לחם לבד ולאחר שקרב הלחם נמצאו כבשים, האם באופן זה צריך להקריב עתה הכבשים עם עוד לחם, או כיון שכבר קרב הלחם קודם, הרי זה נחשב

שהכבשים לא באו לחוד אלא עם לחם. וכן נסתפק להיפך, לדעת בן ננס שאין להקריב לחם לבד, והקריבו כבשים לחוד כיון שלא היה לחם, ולאחר מכן נמצא לחם, האם עתה צריך להקריב לחם רק עם הכבשים, או לא. ויסוד הספק הוא, האם הדין שאין כבשים קרבים בלא לחם הוא דין בהקרבתם, דהיינו

והפרכינג: **מאי נפקא מינה** בחילוק הלשון לענין גזרה שוה? **הא תנא דבי רבי ישמעאל** לענין נגעי הבתים שניתן ללמוד בגזרה שוה של "ושב הכהן" "ובא הכהן" מפני שמשמעות שתי המילים שוה, כי זהו **שיבה**, זהו **ביאה**?

ומשנינן: **הני מילי** שאין דיוק הלשון קובע, **היבא דליבא דרמי ליה**, שאז ניתן ללמוד גזירה שוה לפי המשמעות, אבל **היבא דאיבא דרמי ליה** בדמיון הלשון, **מדדמי ליה ילפינן**, ואף שיש אפשרות ללמוד באופן אחר – ביתר דמיון של הענינים הנלמדים – אין למדים אלא מן הדומה בלשון.

ובן ננס סובר מי **כתיב** "קודש יהיו לכהן"? שאילו נאמר כך אכן משמע שמדובר במה שכולו לכהן, הרי "קודש יהיו לה' לכהן" **כתיב**, ולפיכך כך מתפרש הכתוב: **איזהו דבר שמקצתו לה' ומקצתו לכהן? הוי אומר אלו כבשים**, הקרבים שלמים! שהכהן נוטל מהם את החלק הנאכל כדין שלמי ציבור, ועליהם נאמר בפסוק לשון עיכוב "קודש יהיו לה' לכהן".

והדרינן להקשות לרבי עקיבא: **ורבי עקיבא נמי לילף "יהיו" מ"יהיו"?** כיון שיש להעדיף דמיון הלשון על פני דמיון הענין!?

ומפרשינן: הוא סבר: **דנין** את שתי הלחם שהם **דבר שמתנה לכהן**, מדבר **שמתנה לכהן**, לחם וכבשי שלמים, ועל כן למד מ"סולת תהינה" הנאמר בחלות. **לאפוקי מן** האפשרות ללמוד בגזירה שוה **מהני** שבעת כבשים, **דעולות נינהו**, ואין בהם לכהן כלום דקריבין כליל הילכך אין ראוי ללמוד מהן על הלחם, אלא דמיון הענין עדיף על דמיון הלשון.

ותמהינן: **ורבי עקיבא** מדוע לא סבר לפרש כן, ואמאי דייק מלשון "לה' לכהן" שמדובר בדבר שכולו לכהן?

ומפרשינן: עוד באופן אחר מחלוקתם אם כבשים מעכבים או לחם מעכב: **ואיבעית אימא בקרא גופיה קא מיפלגי** ולא בגזרה

ומשנינן: **מי כתיב** "קודש יהיו לה' ולכהן" בו' החיבור? שאז היה מתפרש שמדובר בדבר הניתן לשניהם. "לה' לכהן" **כתיב**, בלא ו' החיבור, ועל כן אין לפרש כבן ננס. ומה שהוזכר "לה'" בלחם שכולו לכהן, הוא **כדרב הונא. דאמר רב הונא: קנאו ה', ונתנו לכהן!** דהיינו, שהכהנים משולחן גבוה זוכים. ואם כן, הכתוב מדבר בלחם, שעליו אמר הכתוב לשון עיכוב – "יהיו" (6)!

שצריך להקריב את שניהם יחד, או שהוא דין בהבאתם, שאי אפשר להביאם לחוד, אבל כל שכבר הביאו לחם, אפשר להביא עכשיו כבשים לחוד.

להקריב עתה עם הכבשים לחם, לפי שהוא דין בהקרכתם, שרק ביחד הם קרבים, ואינם קרבים לחוד.

ובחזו"א נראה שלפי רבי עקיבא צריך

6. רש"י מפרש שדברי רב הונא שקנאו השם

שחיטה: שבשעת שחיטה הוקדש הלחם, ומאז הוא והכבשים תלויים זה בזה, שאם אבד אחד מהם, אבדו כולם (7).

אמר עולא: בעו במערבא: נסתפקו בני ארץ ישראל — האם גם תנופה שמניפים יחדיו את הלחם והכבשים מחיים, גם היא עושה ביניהם זיקה, שיפסל האחד באבדן חברו, או אין תנופה עושה זיקה לקובעם כדבר אחד, ורק השחיטה זוקקת אותם.

ומנסה הגמרא לפשוט את הספק שהביא עולא: פשוט ליה לספק זה בענין תנופה, מדרבי יוחנן, שלא אמר בענין זיקה אלא

אמר רבי יוחנן: על אף ששנינו במשנתנו שלרבי עקיבא אין הכבשים מעכבין את הלחם, ולרבי שמעון ולבן ננס אין הלחם מעכב הכבשים, כל זאת הוא קודם שנוצרה זיקה ביניהם, אבל הכל מודים שאם כבר היו כבשים ולחם ביחד בזמן הגורם זיקה ביניהם — שהזקקו זה לזה, אז דינם שמעכבין זה את זה, ואם אבד אחד מהם, בין אם אבד הלחם ובין אם אבדו הכבשים, אי אפשר להביא את האחד מהם לבדו לבדו, אלא ישרף הנותר שלפנינו, כי הוא נדחה משום אבדת חברו, ויביאו לחם וכבשים אחרים.

ואיזה הוא הדבר הגורם זיקה שלחן לקובעם יחד?

כבשים ולחם כאחת, ולכך מבואר שכולם מודים שמעכבין ואינו יכול להביא רק אחד מהם, והוסיף שזה צ"ע.

הקרן אורה, ביאר דברי הגמרא שהזקקו זה לזה אין זה רק לגבי זה שעכשיו צריך להקריבם כאחת, דהיינו שאף למי שסובר שקרב לחם לחוד כאן חובה להקריבו יחד, וכן למי שסובר כבשים לחוד כאן חובה להקריבם יחד, אלא שזה נהיה קרבן אחד ממש, וכמו שמבואר בהמשך הסוגיא שכשאבדו הכבשים אבד הלחם, דהיינו שכל אחד נדחה במה שהשני נפסל וזה מטעם שהם נהיו לקרבן אחד.

והקשה הקרן אורה, שאם מבואר שלרבי יוחנן יש צד שתנופה גם עושה זיקה אם כן למה היה צריך לומר שחיטה עושה זיקה הרי כבר בתנופה חל הזיקה.

ותירץ הקרן אורה, שהרי מבואר לקמן שתנופה אינה מעכבת, דהיינו שאם לא הניף כלל הרי הקרבן כשר, ואם כן בזה חידש רבי יוחנן שאף באופן שלא הניף אלא שחט בלא תנופה בזה גם הדין ששחיטה עושה זיקה.

ונתנו לכהנים נאמרו לגבי גזל הגר והגמרא מדמה זאת אף לגבי שתי הלחם שזוכה הכהן, ובתוספות הקשו שהרי לגבי גזל הגר הדין הוא שזוכה אף לקדש בזה אשה, ובשתי הלחם ודאי שלא זוכה לקדש בזה אשה.

ובשפת אמת כתב בזה שכיון שלדעת רבי עקיבא שתי הלחם הם ניתנו לאכילה ולומדים זאת מביכורים כמו שמבואר בהמשך הסוגיא [מו ב] אם כן אפשר לקדש בזה אשה שהרי הוא ממונו לגמרי.

7. השפת אמת הקשה מהו לשון הגמרא שאם הזקקו זה לזה מעכבין זה את זה הרי אם רוצה להביא לחם אחר לרבי עקיבא או כבשים אחרים לבן ננס הרי יכול להביא, ואם כן איך אפשר לומר שכולם מודים שהזקקו זה לזה הרי זה עדיין מחלוקת לגבי כבשים או לחם אחר.

וחידש השפת אמת, שבאמת אם הפריש כבשים ולחם כאחת אם ירצה עתה להביא לחם אחר לחוד לרבי עקיבא או כבשים אחרים לבן ננס לא יוכל להביא, כיון שכבר נקבע שיש לו